

"นิวเคลียร์" อนาคตพลังงานไทย ทางเลือก ทางรอด หรือทางตัน?

โดย ภาจิรา จรัสสุทัย

โรงไฟฟ้านิวเคลียร์

พลังงานนิวเคลียร์

ในขณะที่เสียงจากฝั่งรัฐบาลและฝ่ายนายทุนเฝ้าเพียรบอกว่า เทคโนโลยีพลังงานนิวเคลียร์ จะเป็นกลไกอันหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศในด้านสำคัญ ทั้งการอุตสาหกรรม การเกษตร การแพทย์และอนามัย ด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากร ทางทั้งตรงและทางอ้อม

แต่กลับมีเสียงจากอีกมุมหนึ่งสวนกลับขึ้นมาเช่นเดียวกันว่า "นิวเคลียร์" จะนำหายนะมาสู่มวลมนุษย์

เสียงเล็กๆ นี้น่ามาจากวงเสวนาเรื่อง "กะเทาะเปลือกนิวเคลียร์ : ทางออกของพลังงานทางเลือกจริงหรือ?" จัดร่วมอยู่ในช่วงหนึ่งของงานปาฐกถาถกนิธิโกมลคิมทอง ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีนักวิชาการมาร่วมเปิดประเด็นและอภิปรายการเป็นพลังงานทางเลือกใหม่แต่หน้าเก่าของพลังงานนิวเคลียร์ ให้ได้ฟังกัน

ชื่นชม สงาราศรี กริเซน นักวิชาการอิสระด้านพลังงาน ผู้ก่อตั้ง "กลุ่มพลังไท" ที่ศึกษาและพัฒนาพลังงานที่ยั่งยืน เริ่มเล่าถึงความจำเป็นของการก่อกำเนิดพลังงานนิวเคลียร์และการได้เข้ามาเป็นความหวังใหม่แก่มนุษย์ในการพัฒนาโลก

นิวเคลียร์รุ่งเรืองได้ไม่นาน เพราะในปี 1979 ได้เกิดอุบัติเหตุครั้งใหญ่ที่สันคลอนวงการผลิตและกระเทือนความเชื่อมั่นของพลังงานนิวเคลียร์ คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่เกาะทรีไมล์ ในสหรัฐอเมริกา และที่เมืองเซอร์โนบิล สหภาพโซเวียต

"อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในเกาะทรีไมล์ รุนแรงถึงขั้นทำให้เตาปฏิกรณ์หลอมละลายไปบางส่วน ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้วิศวกรออกมายืนยันเป็นมั่นเป็นเหมาะว่าไม่มีทางเกิดอุบัติเหตุได้แน่นอน หลังเหตุการณ์นั้นก็ตามมามากมาย ด้วยโศกนาฏกรรมนิวเคลียร์ครั้งใหญ่ที่เมืองเซอร์โนบิล ในปี 1985 ที่ทำให้เตาปฏิกรณ์หลอมละลายจนทะลักกำแพงที่ห่อหุ้ม มีหน้าซำยังปล่อยกัมมันตภาพรังสีออกมาปนเปื้อนไปใต้บริเวณกว้างทั่วทั้งยุโรปและฝั่งตะวันออกของอเมริกาเหนือ ตรงนี้มันทำให้สังคมควรต้องช่วยกันเฝ้าดูในเรื่องของน้ำหนักคำพูดของผู้เชี่ยวชาญ นักฟิสิกส์ นักวิศวกร เพราะสิ่งที่เราคิดว่ามันศักดิ์สิทธิ์เป็นเทคโนโลยีขั้นสูงที่เกินกว่าจะเข้าใจได้ มันไม่ได้ศักดิ์สิทธิ์จริงอย่างที่พูดกัน ซึ่งตรงนี้ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่ยุคเสื่อมถอยของพลังงานนิวเคลียร์"

อุบัติเหตุครั้งนั้น กลับถูกมองเป็นเรื่องความผิดพลาดของมนุษย์ ไม่ใช่เป็นเพราะเทคโนโลยีไม่ดี

หลังจากนั้นก็ยังมีอุบัติเหตุย่อยๆ เกิดขึ้นอีกหลายร้อยครั้ง เพียงแต่ครั้งหลังไม่รุนแรงเหมือนครั้งทรีไมล์และเซอร์โนบิล "ชื่นชม" กล่าวว่า ที่ผ่านมาจากอุตสาหกรรมมีการสัญญาขายฝันว่า "ไม่ต้องหวง" เพราะได้พัฒนาเทคโนโลยีเตาปฏิกรณ์รุ่นใหม่ที่ปลอดภัยไร้กังวล

แต่เทคโนโลยีที่ว่ายังคงเป็นแค่เทคโนโลยีบนกระดาษ ที่ยังไม่เห็นอนาคต

ประเด็นความปลอดภัยยังไม่หมดแค่นั้น เพราะสิ่งที่ตามมาของอุตสาหกรรมนิวเคลียร์คือ ผลผลิตที่ชื่อว่า กากกัมมันตภาพรังสี ที่จะมีอายุยืนยาวไปนับหมื่นนับแสนปี ซึ่งต้องมีระบบการจัดการที่ดีพอ ทั้งเรื่องสถานที่ที่ต้องไกลจากระบบนิเวศ ไกลจากมนุษย์ และไกลจากสังคม เพื่อที่จะทนทานต่อการก่อกองรอนของกัมมันตภาพรังสีจากกากนิวเคลียร์ และอยู่ภายใต้การอารักขาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง

ยังต้องระวังเรื่องการนำไปใช้ในการก่อการร้าย ดังตัวอย่างความเสียหายที่อิรักิมา และนางาซากิ ซึ่งเป็นสิ่งที่มิให้เห็นแล้วถึงอานาภาพการทำลายล้าง การหาพื้นที่ที่เหมาะสมจึงเป็นการยาก และยิ่งในกรณีของไทยก็น่าเป็นห่วงที่ว่ามาตรการความปลอดภัยจะถึงระดับที่ไว้วางใจได้หรือไม่

(ซ้ายบน) ภายในงานเสวนา

(ขวา) เด็กกัมมันตภาพรังสี

ต่อด้านหลัง

ถึงแม้จะมีการดูแลกำกับจากหน่วยงานที่ชื่อว่า ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ หรือไอเออีเอ (IAEA) ซึ่งทำหน้าที่ในการกำกับความปลอดภัยของพลังงานนิวเคลียร์ แต่บทบาทหน้าที่ก็ดูเหมือนจะขัดแย้งกันเองในตัว

เพราะด้านหนึ่งเป็นผู้ส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานนิวเคลียร์ แต่อีกด้านหนึ่งก็มีหน้าที่ที่ต้องควบคุม

ชินซอ สงาราศรี กริเซน-เดชริต สุขกำเนิต

ผลงานการกำกับดูแลขององค์กรนี้จึงเป็นที่น่ากังขา และกรณีในประเทศสมาชิกที่ลงนามสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ แต่ผลปรากฏว่ามีประเทศถึง 1 ใน 3 ที่แอบผลิตอาวุธนิวเคลียร์

นอกจากเรื่องความปลอดภัยแล้ว ชินซอยังเปิดประเด็นถึงเรื่อง ต้นทุนที่ใช้ในการผลิต ซึ่งมีราคาสูงต่างจากค่าโฆษณาขายหุรที่ว่า "พลังงานนิวเคลียร์ราคาถูกจนไม่ต้องจดหน่วยเก็บตังค์" อันนี้ตรงกันข้ามกับความเป็นจริงโดยสิ้นเชิง เธอว่าเช่นนั้น

โรงไฟฟ้านิวเคลียร์หลายแห่งประสบปัญหาบานปลายกว่าที่คาดคะเนถึง 6 เท่า จนต้องหยุดดำเนินการสร้างไปกลางคัน ซึ่งเงินที่นำมาดำเนินการสร้างก็ไม่ใช่อื่นไกล แต่มาจากการสนับสนุนของภาครัฐ ที่นำมาจากภาษีของประชาชนอีกที

ชินซอกล่าวถึงกระแสเรื่องพลังงานนิวเคลียร์จะฟื้นคืนชีพมาอีกครั้งว่า ความจริงแล้วไม่ได้กลับมาอย่างที่คิด เพราะมีโรงใหม่เกิดขึ้นไม่มากเมื่อเทียบกับพลังงานอื่นๆ

เช่น พลังงานหมุนเวียน ที่มีการขยายตัวมากกว่านิวเคลียร์ 30 เท่าตัว แต่กระแสเรื่องนี้มาจากคนในอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ที่พยายามโหมกระแสโลกร้อน เพื่อมาขอเงินทุนก้อนใหม่ โดยบอกว่านิวเคลียร์จะแก้ปัญหาโลกร้อนได้

แต่เมื่อลองเทียบกันแล้ว พลังงานอื่นๆ สามารถช่วยลดโลกร้อนได้มากกว่าพลังงานนิวเคลียร์ถึง 11 เท่า ฉะนั้นการลงทุนพลังงานอื่นๆ อย่างเช่นพลังงานสะอาด จึงเป็นการแก้ปัญหาสภาวะโลกร้อนได้ดีกว่า

"พลังงานนิวเคลียร์ไม่ใช่พระเอกที่ช่วยแก้ปัญหาโลกร้อน แต่ควรจะหลีกทางให้กับพลังงานอื่นๆ ที่จะได้มีโอกาสในการพัฒนาได้มากกว่า ที่ผ่านมาพลังงานนิวเคลียร์ไม่ใช่คำตอบ เพราะเทคโนโลยีก็ไม่ได้พัฒนาไปถึงขั้นปลอดภัยหายห่วง การกำกับดูแลก็ยังมีปัญหา ต้นทุนก็ไม่ได้ถูกจริง"

มุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ก็มีความเห็นไม่ต่างกัน ดร.เดชริต สุขกำเนิต อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้ความเห็นต่อการคาดการณ์ของรัฐบาลที่ว่าจะมีการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นมากจากเดิมในตัวเลขที่สูงลิบ

แต่ผลปรากฏว่าตัวเลขจริงต่ำกว่าที่คาดถึง 3,000 เมกะวัตต์

นั่นหมายความว่าประเทศไทยยังไม่จำเป็นต้องสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และปัจจุบันมีผู้ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนขายเข้าสู่ระบบแล้วหลายพันเมกะวัตต์ ตรงนี้ก็เพียงพอและยังมั่นใจได้มากกว่า ถึงแม้จะมีผลกระทบตักน้อยมากเมื่อเทียบกับพลังงานนิวเคลียร์ พลังงานทางเลือกอื่นจึงสะอาดและคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจให้หมุนเวียนอยู่ในระบบได้ดีกว่า

อีกเหตุผลที่ทำให้การสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่คุ้มค่าเป็นเพราะ ต้องพึ่งทรัพยากรน้ำมันมากมายน ในการใช้เป็นตัวหล่อเย็น ควบคุมอุณหภูมิเตาปฏิกรณ์ซึ่งเป็นตัวที่มีความร้อนมากกว่าเชื้อเพลิงตัวอื่น ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ

เช่น ในรัฐฟลอริดาของสหรัฐอเมริกาที่มีปัญหาในเรื่องนี้ โรงไฟฟ้าบางแห่งจึงต้องหยุดการก่อสร้างเพราะกลัวว่าจะมีปัญหาการขาดแคลนน้ำ ส่วนที่แพงของโรงไฟฟ้าก็คือ ค่าบำรุง เพราะต้องใช้ความละเอียดประณีตในการดูแล ต้นทุนการก่อสร้างในแต่ละแห่งจึงสูง นอกจากนี้ การก่อสร้างต้องมีเงินอัดฉีด ซึ่งต้นทุนหลักก็มาจากการสนับสนุนของรัฐบาล ถ้ามีความผิดในการก่อสร้าง จะเผาผลาญเงินภาษีประชาชนเข้าไปอีกเรื่อยๆ ซึ่งนี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมของนักเศรษฐศาสตร์

โรงไฟฟ้านิวเคลียร์จึงเป็นอุตสาหกรรมขายฝันที่เต็มไปด้วยการกล่าวอ้างเกินจริง มีราคาแพง และความเสี่ยง ทั้งในแง่เวลา ความปลอดภัย และงบประมาณ

เพราะฉะนั้นที่โฆษณาว่าทั่วโลกมุ่งสู่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์จึงเป็นโฆษณาที่เกินจริง กำลังการผลิตไฟฟ้าของพลังงานลมและแสงอาทิตย์กำลังเพิ่มมากขึ้นในขณะที่นิวเคลียร์ลดลงเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นแนวโน้มพลังงานของโลกไม่ได้มุ่งไปสู่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ดังที่รัฐกล่าวอ้าง

"ผมค่อนข้างมั่นใจว่าตราบดีที่เราไม่เลือก ตราบนั้นเราไม่จำเป็นที่จะต้องการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แต่ถ้าเราถูกบีบให้ไม่มีทางเลือก สิ่งนั้นแหละคือสิ่งที่ประชาชนควรจะรับรู้และทำความเข้าใจกับสิ่งที่เขากำลังจะเผชิญ" ดร.เดชริตกล่าวสรุป

เรื่องของนิวเคลียร์คนอาจจะคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับเรา บางคนอาจจะคิดถึงความจำเป็นต้องมีการสร้าง แต่ขอ "ไม่ให้อยู่ในหลังบ้านเราก็อพอ"

"เพราะฉะนั้นถึงเวลาที่เราคงจะมาถึงได้แล้ว ว่าเราจะมีส่วนร่วมได้อย่างไรในการกำหนดอนาคตของตัวเอง" คำกล่าวสุดท้ายก่อนปิดวงเสวนา

สถานการณ์วันข้างหน้าจะเป็นอย่างไร เป็นสิ่งที่ต้องตามดูอย่างใกล้ชิด

มติชนรายวัน วันที่ 08 เมษายน พ.ศ. 2552 ปีที่ 32 ฉบับที่ 11351 หน้า 20